

Jaarverslag 2018 en jaarplan 2019

Rekenkamer Heerhugowaard

Directeur

Dhr. J.H.W. Oostendorp
T. 06 - 3381 4775
hans@necker.nl

Contactpersoon

Mevr. E.M. Witzke
Ambtelijk secretaris
T. 06-4517 1357
eva@necker.nl

Kenmerk: RI 15423
Datum: 1 februari 2019

**Necker
van Naem**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Jaarverslag 2018	4
1.1 / Inleiding	4
1.2 / Werkwijze en samenstelling	4
1.3 / Onderzoeken 2018	5
1.4 / Financieel verslag 2018	9
Jaarplan 2019	10
2.1 / Inleiding	10
2.2 / Missie	10
2.3 / Geselecteerde onderzoeksonderwerpen 2019	10
2.4 / Planning van de onderzoeken	12
2.5 / Begroting 2019	12
Bijlage: Contact met de rekenkamer	13

Voorwoord

Voor u ligt het Jaarverslag 2018 en het Jaarplan 2019 van de Rekenkamer Heerhugowaard. In het jaarverslag vindt u een overzicht van de activiteiten die de rekenkamer in 2018 heeft verricht. In het onderzoeksprogramma is een overzicht te vinden van de voor 2019 voorgenomen onderzoeken.

De rekenkamer beoogt u met dit document op de hoogte te houden van haar werkzaamheden en u te informeren over de activiteiten van het komende jaar.

Namens de Rekenkamer Heerhugowaard,

Hans Oostendorp

Directeur

1

Jaarverslag 2018

1.1 / Inleiding

De Rekenkamer Heerhugowaard doet onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur door de gemeente en ondersteunt daarmee de gemeenteraad bij zijn kaderstellende en controlerende rollen. De taken en bevoegdheden van de rekenkamerfunctie staan beschreven in de Gemeentewet en in de door de gemeenteraad vastgestelde Verordening op de rekenkamerfunctie Heerhugowaard.

Op 5 februari 2018 is in een workshop met de raad kennigemaakt en besproken welke onderwerpen in aanmerking kwamen voor onderzoek in 2018. Het jaarplan 2018 is vervolgens in het presidium van 22 mei besproken. In paragraaf 1.2 wordt de werkwijze van de rekenkamer uitgelegd. In paragraaf 1.3 van dit jaarverslag maakt de rekenkamer inzichtelijk welke onderzoeken zij heeft uitgevoerd.

1.2 / Werkwijze en samenstelling

Onze werkwijze

In de werkwijze van de rekenkamer staan 'nabijheid', 'samenwerking met de raad', 'onderzoek met impact' en 'reflectie' centraal.

Nabijheid

De rekenkamer wil benaderbaar en zichtbaar zijn. Wij staan open voor suggesties van buitenaf. Ook houden wij voeling met actuele ontwikkelingen die binnen de gemeente spelen.

Samenwerking met de raad

De rekenkamer is een instrument voor de raad. Samenwerken met de raad vinden we dan ook van belang. We zien een belangrijke rol voor de raad in het opstellen van het onderzoeksprogramma.

Onderzoek met impact

Voor de impact van onderzoek zijn helder geformuleerde conclusies en aanbevelingen van belang. Daarom schrijven wij bondige en heldere rapportages. Om impact te hebben doen wij meer dan zogenaamd 'ex-post onderzoek' (evaluatief onderzoek achteraf). Voorbeelden zijn het organiseren van een raadsconferentie, het houden van een digitale inwonersconsultatie of het uitvoeren van een quick scan.

Reflectie

De bril die we hanteren bij het onderzoek naar het functioneren van het bestuur passen we ook toe als het gaat om het functioneren en de effectiviteit van de rekenkamer zelf.

Samenstelling van de rekenkamer

De directeur van de rekenkamer is Hans Oostendorp, hij vormt het gezicht van de rekenkamer en is het eerste aanspreekpunt voor de gemeenteraad. Ook is hij eindverantwoordelijk voor de invulling van de rekenkamer, de kwaliteit van de onderzoeken en het contact met raad, college en ambtelijke organisatie.

Eva Witzke is als ambtelijk secretaris verantwoordelijk voor de ondersteuning van de rekenkamer en voert het secretariaat (en de financiële administratie), maar is eveneens verantwoordelijk voor inhoudelijke en procesmatige ondersteuning van de onderzoeken.

De vaste onderzoeker van de rekenkamer is Emilie Stumphius. Zij begeleidt de afzonderlijke onderzoeken procesmatig en inhoudelijk. Daarnaast is ze verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de onderzoekers en op te leveren producten.

1.3 / Onderzoeken 2018

Analyse opkomstbevordering en analyse betrokkenheidsprofiel Heerhugowaard

In januari 2018 is een onderzoek uitgevoerd naar:

1. de mogelijkheden voor opkomstbevordering in Heerhugowaard (korte termijn) en
2. de manier waarop de inwoners van Heerhugowaard het liefst betrokken worden bij het werk van de gemeente (lange termijn).

De rapportage is op 5 februari in de commissie Middelen – Stadsbeheer gepresenteerd en de aanbevelingen zijn op 20 februari door de raad overgenomen. In het rapport zijn de aanbevelingen ook in twee delen opgesplitst. Deze aanbevelingen worden onderstaand weergegeven.

Aanbevelingen met betrekking tot opkomstbevordering

De resultaten van dit onderzoek konden door de gemeente gebruikt worden om de campagne rondom de gemeenteraadsverkiezingen verder aan te scherpen. Hiervoor zijn de volgende vier aanbevelingen geformuleerd die in de communicatie met inwoners kunnen helpen:

- / Gebruik het potentieel van sociale media. Sociale media zijn (vooral voor jongeren in de leeftijdscategorie t/m 24 jaar) een informatiebron voor inwoners om zich te laten informeren over de verkiezingen. Daarnaast zit de kracht van sociale media in het delen van de stembusgang (bijvoorbeeld door het maken van een zogeheten #stemfie), waardoor ook anderen worden aangespoord te gaan stemmen.
- / Een van de belangrijkste redenen voor mensen om niet te gaan stemmen, blijkt het gebrek aan informatie te zijn. Mensen geven aan te weinig kennis te hebben van lokale politiek of verschillen tussen politieke partijen om een keuze te kunnen maken. Door inwoners op - voor hun - logische plaatsen toegankelijke informatie te geven, zijn mensen eerder bereid naar de stembus te gaan. Voor de Heerhugowaarders zijn logische manieren om zich te laten informeren, de stemhulp en lokale kranten. Speel hier als gemeente op in.
- / In het onderzoek is gevraagd welke van een aantal opkomst bevorderende campagnes/middelen als kansrijk werden ingeschat. Daaruit bleek dat een uitnodigingsbrief aan alle inwoners én een herinnering op de dag zelf (bijvoorbeeld via Facebook) door Nederlanders wordt geapprecieerd.
- / Het vervullen van de democratische plicht is voor Heerhugowaarders de belangrijkste reden om te gaan stemmen. In de communicatie kan de gemeente bij dit sentiment aansluiten.

Algemene duiding en aanbevelingen met betrekking tot de betrokkenheidsprofielen

- / De grootste aanwezige betrokkenheidsprofielen ('het is wat het is' en 'druk met het gezin') in Heerhugowaard zijn ook juist de groepen voor wie het belangrijk is dat participatie laagdrempelig en minder via de traditionele kanalen wordt georganiseerd. Zet om deze inwoners te bereiken in op online communicatie voor de groep 'druk met het gezin' (bijvoorbeeld een korte online vragenlijst in plaats van een inspraakavond) en zoek de groep 'het is wat het is' actief op in hun eigen wijk.
- / In Heerhugowaard komen de profielen 'ik ken de wegen' en 'wij doen het zelf' minder vaak voor dan in Nederland in het algemeen. Dat is een uitdaging, want het zijn juist deze twee groepen die een gemeente draagkracht geven, en de groepen die van nature meer geneigd zijn om actief te participeren. Vraag je daarom bij ieder traject af of niet alleen de profielen 'ik ken de wegen' en 'wij doen het zelf' bereikt worden met de gekozen participatiestrategie, en of er niet een beter en meer divers resultaat kan worden bereikt door een breder instrumentarium aan participatiemogelijkheden.
- / Waar mogelijk: vraag bij participatietrajecten naar de postcode van deelnemers. Dit biedt de mogelijkheid om achteraf - met behulp van het betrokkenheidsmodel - altijd te kunnen toetsen of de reacties ook daadwerkelijk een weerspiegeling vormen van de gemeente als geheel. Een gemeente als Heerhugowaard loopt het risico dat vooral de groepen 'ik ken de wegen' en 'wij doen het zelf' van zich laten horen in

participatietrajecten, terwijl de groepen 'het is wat het is' en 'druk met het gezin' (met elkaar 59% van de hele gemeente) buiten beeld blijven. Door daar voor meer evenwicht te zorgen, kan ook meer draagvlak voor besluiten worden georganiseerd en kan de gemeente haar inwoners breder betrekken.

- / In Heerhugowaard hebben de meeste wijken een duidelijk profiel. Er zijn maar weinig wijken waar veel verschillende profielen voorkomen. Daarentegen verschillen wijken onderling wel veel van elkaar. Het is daarbij aan te bevelen om een participatiestrategie per wijk op te stellen. Zo kan maximaal effect worden bereikt.

Privacy en informatieveiligheid in het sociaal domein

Het onderzoek naar privacy en informatieveiligheid in het sociaal domein is gestart in mei 2018 en afgerond in september 2018, waarna ambtelijk en bestuurlijk wederhoor heeft plaatsgevonden. In de commissie Stad en Ruimte van 4 december is het rapport gepresenteerd aan de raad. Op 18 december 2018 heeft de raad de conclusies en aanbevelingen overgenomen. Het doel van dit onderzoek was om de raad inzicht te bieden in de mate waarin privacy en informatieveiligheid in het sociaal domein voldoende gewaarborgd zijn en indien nodig mogelijkheden voor verbetering aan te dragen. De hoofdvraag was als volgt geformuleerd: *"In hoeverre is de privacy van inwoners en de beveiliging van persoonsgegevens in het sociaal domein van de gemeente Heerhugowaard gewaarborgd?"*.

De rekenkamer kwam tot het beeld dat de gemeente Heerhugowaard goede stappen heeft gezet om privacy en informatieveiligheid te waarborgen, maar dat er zeker nog een verbeteringslag gemaakt kan worden. Specifiek zijn er de volgende verbetermogelijkheden:

- / Het actualiseren van het informatieveiligheidsbeleid en het privacybeleid in het najaar van 2018 betekent dat er qua beleid – anders dan op het niveau van specifieke maatregelen - niet is geanticipeerd op de AVG;
- / Niet alle geïnterviewden waren op de hoogte van het feit dat er binnen het sociaal domein een privacybeheerder is;
- / Datalekken worden gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens, maar de procedure die hiervoor is vastgesteld komt niet geheel overeen met de praktijk;
- / Versleuteld mailen is (nog) niet mogelijk. Bijlagen kunnen wel beveiligd verzonden worden, maar het beeld is dat nog niet alle medewerkers weten hoe dit moet;
- / Recent werd geconstateerd dat medewerkers documenten soms op hun eigen schijf opslaan;
- / Zowel het flexwerken als de inrichting van fysieke werkplekken van de medewerkers van het sociaal domein bemoeilijken het waarborgen van de veiligheid van gegevens.

Hieruit volgen de volgende aanbevelingen:

1. Besteed aandacht aan het privacyproof maken van de fysieke werkomgeving van medewerkers uit het sociaal domein.

Er zijn verschillende verbetermogelijkheden voor de werkplekken van medewerkers in het sociaal domein. Afsluitbare kasten zorgen er bijvoorbeeld voor dat een offline dossier niet voor iedereen toegankelijk is. Sommige gemeenten waar medewerkers van verschillende afdelingen door elkaar zitten, gebruiken privacyfilters voor het beeldscherm, om te zorgen dat alleen de gebruiker van de computer kan lezen wat er op het scherm staat. Bij de verbouwing van het gemeentehuis kan worden nagedacht over het inrichten van aparte werkruimtes voor medewerkers binnen het sociaal domein, zodat zij – bijvoorbeeld tijdens overleg – geen rekening hoeven te houden met de aanwezigheid van collega's van andere afdelingen die kunnen horen wat er over individuele inwoners wordt besproken.

2. Werk gestructureerd aan het privacybewustzijn in de organisatie.

In het huidige beleid wordt gesproken over het 'onder de aandacht brengen bij medewerkers' en 'medewerkers waar nodig trainen'. Hier kunnen ook concrete acties benoemd worden. De handswijzen van medewerkers zijn namelijk sterk bepalend voor de bescherming van privacy en informatieveiligheid in een gemeente: in 2016 had 60% van de datalekken in Heerhugowaard een menselijke oorzaak, in 2017 50% van de datalekken. Dat geeft aan dat het belangrijk is om constant aan het bewustzijn van medewerkers te werken. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor. In plaats van het laten ondertekenen van een verklaring kan de organisatie nieuwe medewerkers praktijkdilemma's voorleggen; dat beklijft over het algemeen beter dan een verwijzing naar het beleid. Verder verspreidt de gemeente 'iBewust'-nieuwsberichten onder de medewerkers. Momenteel is niet bekend wat het effect hiervan is. Een overweging is om te monitoren hoe vaak deze nieuwsberichten worden gelezen, en om uit te zoeken of het tijdstip van verzending daar effect op heeft. Daaruit kan de gemeente afleiden welke thema's als minder interessant worden bevonden en mogelijk minder bekend zijn, en op welke momenten het nieuwsbericht het grootste bereik heeft. Daar kan dan op een andere manier informatie over worden verstrekt, bijvoorbeeld in teamoverleggen.

3. Zorg dat beleid en procedures op korte termijn geactualiseerd worden.

Actuele documenten kunnen als kapstok gebruikt worden voor de overige benodigde verbeterpunten. Bij het opstellen van beleidsstukken kan het raadzaam zijn om uitvoerend medewerkers te betrekken. Zij weten welke dilemma's er in de praktijk spelen en kunnen aangeven waar zij qua beleidsvoering behoefte aan hebben.

Energietransitie Heerhugowaard

Het onderzoek naar de energietransitie in Heerhugowaard is gestart in mei 2018 en afgerond in september 2018 waarna ambtelijk en bestuurlijk wederhoor heeft plaatsgevonden. In de commissie Stad en Ruimte van 4 december is het rapport gepresenteerd aan de raad. Op 18 december 2018 heeft de raad de conclusies en aanbevelingen overgenomen. De raad heeft ook een amendement aangenomen waarin het raadsbesluit aangevuld is met het verzoek aan het college om de opgedane kennis in de organisatie en de leerelementen te borgen. Het doel van dit onderzoek was om de raad inzicht te geven in de mate waarin de gemeente de ambities weet te realiseren en wat eventuele verbeteringen zijn voor de toekomst. De hoofdvraag was als volgt geformuleerd: *"In hoeverre is de gemeente Heerhugowaard op de goede weg om de ambities voor de energietransitie en duurzame ontwikkeling te realiseren en waar kan de gemeente haar aanpak versterken?"*. De volgende conclusies zijn in antwoord op deze vraag door de rekenkamer getrokken:

1. De gemeente werkt actief en met inzet op veel verschillende terreinen aan de energietransitie.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Heerhugowaard vele verschillende initiatieven ondersteund en begeleid om de energietransitie te bevorderen. Denk aan het verduurzamen van bestaande bouw, het beschikbaar maken van het Duurzaam Bouwloket, het opzetten van een energiecoöperatie voor het gebruik van zonnepanelen in de gemeente, en het steunen van de ontwikkeling van een warmtenet. Om dit te faciliteren legt Heerhugowaard contacten met andere gemeenten, met bedrijven, met inwoners en met maatschappelijke partners. De gemeente maakt daarbij geen onderscheid in de benadering van bijvoorbeeld verschillende typen inwoners. De doorlopende inzet van de gemeente Heerhugowaard op het thema komt duidelijk naar voren in dit onderzoek. Het behalen van de gestelde doelen voor energieneutraliteit is niet vanzelfsprekend en dat wordt in Heerhugowaard beseft.

2. De raad richt zich op concrete zaken, en minder op de 'lange lijn'.

De raad van Heerhugowaard heeft een strategie duurzame ontwikkeling voor de periode 2016-2019 vastgesteld, waarin de doelstelling 'Ergieneutraal in 2030' is opgenomen. De raad lijkt echter slechts beperkt in beeld te hebben welke stappen nodig zijn om deze doelstelling in de periode tot 2030 te realiseren, en waar daarom wel en niet op wordt ingezet.

Tegelijkertijd zien we dat de raad een aantal uitvoeringsgerichte moties aanneemt, voor het verduurzamen van gemeentelijke gebouwen (2016), het realiseren van een ecologisch duurzame wijk (2016) en het verkennen van de mogelijkheden om energiecoaches in te zetten (2017).

3. Heerhugowaard presteert goed in vergelijking met andere gemeenten, maar aandacht en actie blijven nodig om in 2030 energieneutraal te worden.

In de verschillende monitors voor energieverbruik komt Heerhugowaard goed voor de dag. Zo scoort Heerhugowaard relatief goed op het onderdeel energie in de Telos-monitor, zeker in vergelijking met andere gemeenten in Nederland. Bovendien zien we een stijging van het aandeel duurzame energie in het totale energieverbruik in Heerhugowaard. Tegelijkertijd past hier een waarschuwing. Tussen de 3.2% en 6% van het energieverbruik in Heerhugowaard in 2016 is afkomstig uit hernieuwbare energie.¹ Dit betekent dat er nog grote stappen gezet moeten worden om het gestelde doel van energieneutraal in 2030 te behalen.

4. Heerhugowaard borgt niet dat er van uitgevoerde projecten ook daadwerkelijk geleerd wordt.

Bij de verschillende projecten die de gemeente uitvoert, mist op dit moment nog een structuur om gedurende projecten leerpunten vast te houden. Ook vinden er slechts beperkt evaluaties plaats. In de interviews werd aangegeven dat het 'leren' zelf op dit moment nog niet is geborgd in de organisatie. Individuele medewerkers doen veel kennis en ervaring op in de verschillende projecten en informeel worden deze ervaringen gedeeld. Er is echter geen sprake van systematische kennisdeling en -borging op de langere termijn. Hiermee ontstaat het risico dat bij nieuwe initiatieven niet optimaal gebruik wordt gemaakt van kennis die in de organisatie aanwezig is of dat kennis door personele wisselingen verloren gaat.

---

¹ Volgens de Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat is 3.2% van het totale energieverbruik in 2016 gedekt door hernieuwbare energie. Volgens de Energiemonitor van HVC is dat 6%. Dit verschil in percentage komt voort uit de energiebronnen die al dan niet meetellen als bron van hernieuwbare energie.

Hieruit volgen de volgende aanbevelingen:

1. Maak een bewuste afweging ten aanzien van de rol die je op dit thema neemt. (voor de raad)

Voer als raad het gesprek met elkaar over waar je wel en niet over gaat in het kader van de energietransitie. Verlies het grote plaatje daarbij niet uit het oog: waar willen we in 2030 als gemeente staan in de energietransitie en hoe gaan we daar komen?

2. Stem de maatregelen die je neemt af op de samenstelling van je bevolking. (zowel voor raad als college)

Iedere gemeente heeft een eigen samenstelling van verschillende typen bewoners, die op verschillende manieren betrokken willen worden bij de gemeente. Om de maatregelen die in het kader van de energietransitie worden genomen een zo groot mogelijk effect te laten sorteren, is het belangrijk om bij de verschillende mensen en hun wensen aan te sluiten.

In de rekenkamerbrief 'Analyse opkomstbevordering en betrokkenheidsprofiel Heerhugowaard' (februari 2018) heeft de rekenkamer bureau Citisens in kaart laten brengen 1) welke betrokkenheidsprofielen in welke mate aanwezig zijn in Heerhugowaard, uitgesplitst op wijkniveau en 2) hoe de corresponderende groepen inwoners het beste benaderd kunnen worden. Hieruit bleek dat de profielen 'het is wat het is' en 'druk met het gezin' met name vertegenwoordigd zijn in Heerhugowaard. Dat zijn groepen waarbij het belangrijk is dat ze laagdrempelig en minder via de traditionele kanalen benaderd worden. Voor de groep 'druk met het gezin' is online communicatie wenselijk (denk aan enquêtes over de mogelijkheid om deel te nemen aan een postcoderoos, of een whatsapp- of chatfunctie met de gemeente voor vragen over duurzaam bouwen), de groep 'het is wat het is' wordt het liefst benaderd in de eigen wijk (bijvoorbeeld tijdens evenementen of op centrale locaties als scholen en buurthuizen). Eén van de profielen die in de buitengebieden van Heerhugowaard veel voorkomt is 'ik ken de wegen'. Deze mensen worden graag benaderd via traditionele media (een oproep in de krant om zonnepanelen te installeren met subsidie, bijvoorbeeld). De analyse uit het eerdere rekenkameronderzoek kan behulpzaam zijn bij het op verschillende inwoners afstemmen van maatregelen voor de energietransitie.

3. Maak zoveel mogelijk concreet wat er nodig is om in 2030 energieneutraal te zijn. (voor het college)

Op hoofdlijnen is in beeld dat bestaande bouw veel besparing kan opleveren, en ook dat het verduurzamen van het Altongebied veel scheelt. Maar lig je dan goed op koers? Als er nog veel inzet nodig is om de eigen doelen te bereiken, waar zet je dan wel en niet op in bij het ondersteunen van initiatieven en het deelnemen aan samenwerkingen? In 2008 was er een roadmap voor de energietransitie in Heerhugowaard, tot aan 2012. Een geactualiseerde variant daarvan, waarin de ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar zijn meegenomen, kan wellicht aanknopingspunten bieden voor het pad tot aan 2030.

4. Zet initiatieven en projecten zo op dat je er van kunt leren. (voor het college)

Er gebeurt veel op het gebied van de energietransitie in Heerhugowaard, en dat zal de komende jaren niet anders worden. Zorg daarom dat er tijdens en na afloop van projecten en initiatieven wordt geleerd van de opgedane ervaringen. Een leer- en verantwoordingsstructuur kan daar bij helpen. Het gaat er dan niet om dat er meer klassieke verticale verantwoording plaatsvindt, maar wel dat de opgedane kennis verzameld en gedeeld wordt. Hiervoor zijn verschillende methodieken beschikbaar, zoals debriefs en reconstructiesessies. Kies hierin een vorm die past bij de organisatie.

1.4 / Financieel verslag 2018

De Rekenkamer Heerhugowaard had in 2018 beschikking over een budget van € 45.769,-. Van dit budget is €7.220,- besteed aan werkzaamheden van de directeur en ambtelijk secretaris zoals het organiseren van de raadsworkshop en het schrijven van het onderzoeksprogramma (overhead). De rest van het budget is €38.549,- en hiermee zijn één kleine en twee grote onderzoeken uitgevoerd. Onderstaand is in dagdelen aangegeven hoeveel tijd hieraan is besteed. De onderzoeken zijn binnen de gestelde kaders gerealiseerd.

	Bestede dagdelen
Overhead	15
Analyse opkomstbevordering en analyse betrokkenheidsprofiel Heerhugowaard	7,75
Privacy en informatieveiligheid in het sociaal domein	32,75
Energietransitie Heerhugowaard	34
Totaal	89,5

2

Jaarplan 2019

2.1 / Inleiding

Ook in 2019 gaat de rekenkamer Heerhugowaard een aantal onderzoeken voor de gemeenteraad uitvoeren. De keuze voor de onderwerpen van dit jaar zijn het resultaat van een inventarisatie onder fracties, de groslijst van vorig jaar en de workshop met de raad op dinsdag 8 januari 2019. In dit hoofdstuk worden de missie, gekozen onderzoeksonderwerpen en bijbehorende planning en begroting beschreven.

2.2 / Missie

De missie die de rekenkamer voor zichzelf heeft geformuleerd volgt uit de 'nabijheid', 'samenwerking met de raad', 'onderzoek met impact' en 'reflectie' die centraal staan in de werkwijze van de rekenkamer. Deze kenmerken zijn verder uitgelegd in paragraaf 1.2. De missie van de rekenkamer luidt:

De Rekenkamer Heerhugowaard wil een bijdrage leveren aan de kwaliteit van het gemeentelijk bestuur en de verantwoording daarover. Wij analyseren en beoordelen daartoe de beleidsvorming en – uitvoering en rapporteren daarover aan de gemeenteraad. Met onze analyse willen wij het inzicht van de raad, college, organisatie, inwoners, instellingen en bedrijven in de beleidsvorming en – uitvoering vergroten. We zijn onafhankelijk en durven daarom te beoordelen en een duidelijk standpunt in te nemen. Daarmee willen we de politieke discussie voeden, hoewel we ons in die discussie zelf nooit zullen mengen. Wij zijn voor iedereen benaderbaar.

2.3 / Geselecteerde onderzoeksonderwerpen 2019

Grip op verbonden partijen

Bestuurlijke samenwerking tussen gemeenten in bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen is niet meer weg te denken uit het lokale bestuur. Het samenwerken in deze gemeenschappelijke regelingen levert de gemeente verschillende voordelen op, bijvoorbeeld de spreiding van (financiële) risico's, schaalvoordelen en het combineren van kennis en kunde. Maar er kleven ook risico's aan, met name waar het gaat om sturing. Doordat de uitvoering op afstand wordt geplaatst (in publiek- of privaatrechtelijke vorm), is de directe invloed van de gemeenteraad minder groot. Het is dan ook niet verwonderlijk dat veel gemeenteraden het gevoel hebben geen grip te hebben op de verbonden partijen. Tegelijkertijd blijft de gemeente verantwoordelijk voor de uitbesteede taken.

In de raadsworkshop van 8 januari jl. heeft de gemeenteraad van Heerhugowaard aangegeven de sturing op verbonden partijen nader te willen onderzoeken. Er bestaat de wens inzicht te krijgen in de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het sturen op verbonden partijen en welke sturingsmogelijkheden beter benut

kunnen worden. Rekenkamers in de regio zullen hier dit jaar mee aan de slag gaan. Omdat nog niet bekend is hoe dit onderzoek eruit zal zien en wanneer dit onderzoek zal starten, heeft de Rekenkamer Heerhugowaard besloten zelf een onderzoek naar dit thema te starten in 2019, toegespitst op de situatie in Heerhugowaard.

Richting verbonden partijen moet de raad invulling geven aan zijn kaderstellende en controlerende rollen. In dit onderzoek komen beide rollen aan bod, maar de controlerende rol staat centraal. Welke instrumenten zet de raad in? Welke knelpunten worden er ervaren? Welke wensen leven er? De volgende centrale vraag is geformuleerd:

Op welke wijze vindt sturing van en toezicht op verbonden partijen plaats en welke kansen zijn er om de grip op verbonden partijen te verbeteren?

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in vijf fases. Na een startgesprek worden eerst de beleidskaders van de gemeente onderzocht. Daarna onderzoekt de rekenkamer de uitvoeringspraktijk met behulp van twee cases. In de vierde fase wil de rekenkamer in gesprek gaan met de raad om inzicht te krijgen in de huidige praktijk maar ook om inzicht te krijgen in de wensen ten opzichte van sturing en toezicht op verbonden partijen. Tot slot wordt een rapportage opgesteld waarin de bevindingen worden gepresenteerd.

Sturing op grote projecten

In de raadsworkshop over het onderzoeksprogramma 2019 van 8 januari jl. hebben verschillende raadsleden aangegeven het soms lastig te vinden om als raad sturing te geven aan grote projecten in de gemeente. Het is een onderwerp dat altijd actueel is; iedere gemeente kent, net als andere overheidslagen,² immers (grote) projecten. In Heerhugowaard gaat het dan bijvoorbeeld om de renovatie van de Middenweg-Zuid.

Bij grote projecten staat in de regel financieel en maatschappelijk veel op het spel. Er zijn meerdere externe partijen en veel inwoners en maatschappelijke spelers betrokken bij een groot project. De raad heeft een bepalende rol bij het kaderstellen aan de voorkant en bij het controleren tussentijds, en aan de achterkant van een groot project. Om die rollen vorm te kunnen geven is goede informatievoorziening aan de raad van groot belang. Zorgvuldige informatievoorziening draagt immers bij aan de mate waarin de raad grip heeft op het project. Maar in het spanningsveld waarin het niet altijd mogelijk of strategisch is om informatie over een groot project te delen en je tegelijkertijd het politieke debat moet kunnen voeren, is goede informatievoorziening niet vanzelfsprekend. In dit onderzoek richt de Rekenkamer zich specifiek op de rol van de raad bij grote projecten en de kwaliteit van de informatievoorziening aan de raad bij deze grote projecten.

De centrale vraag is als volgt geformuleerd:

Welke informatie vraagt en ontvangt de gemeenteraad van Heerhugowaard om grip te houden op grote projecten en welke verbetermogelijkheden zijn er?

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in vijf fases. Na een startgesprek wordt eerst gekeken naar de beleidsstukken ten aanzien van grote projecten, vervolgens worden een aantal casestudies onderzocht. Daarna gaat de rekenkamer op zoek naar best practices, lessen en adviezen van eerder onderzoek naar grote projecten. De bevindingen worden tot slot gepresenteerd in een rekenkamerbrief.

Rol van de raad in een herindelingstraject

De gemeenten Heerhugowaard en Langedijk zijn voornemens om met elkaar te fuseren. Op dit moment wordt een bedrijfsplan opgesteld, zodat de twee gemeenten begin 2019 hun intentie definitief kunnen maken en toe kunnen werken naar eerst een ambtelijke fusie (2020) en vervolgens een bestuurlijke fusie (2022).

Tijdens de raadsworkshop van 8 januari jl. gaven verschillende raadsleden aan benieuwd te zijn naar hoe de raad het beste zijn rol in kan vullen in de aanloop naar een bestuurlijke fusie. De gemeenteraad is benieuwd op welke momenten de raad expliciet een rol heeft, waar je aandacht aan moet besteden en hoe je kunt samenwerken met de andere gemeenteraad. De Rekenkamer Heerhugowaard wil de raadsleden graag ondersteunen in het traject tot aan de fusie en zal middels een rekenkamerbrief de raadsleden meer inzicht geven in hun rol en de bijbehorende taken in een fusietraject. De hoofdvraag is als volgt geformuleerd:

---

² Zie bijvoorbeeld de Regeling Grote Projecten Tweede Kamer, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0021424/2017-02-23>

Welke rol heeft de gemeenteraad bij een herindelingsstraject en hoe kan de raad van Heerhugowaard hier invulling aan geven?

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in vier fases. Na een telefonisch startgesprek en een oriëntatie op herindeling door middel van documentstudie en interviews vindt een raadsbijeenkomst plaats. De bevindingen en 'FAQ' worden in de vorm van een rekenkamerbrief aan de raad overhandigd.

2.4 / Planning van de onderzoeken

De onderzoeken naar grip op verbonden partijen en sturing op grote projecten starten zo snel mogelijk na bespreking van de onderzoeksopzetten met de auditcommissie. De verwachting is dat, indien documenten en respondenten tijdig beschikbaar zijn, de rapporten voor het zomerreces afgerond kunnen worden.

Het onderzoek naar de rol van de raad in een herindelingsstraject wordt in het tweede kwartaal van 2019 opgestart. Het gesprek met de raad over de herindeling zal in het najaar plaatsvinden waarna de rekenkamerbrief aan de raad aangeboden kan worden.

2.5 / Begroting 2019

Het budget van de rekenkamer bedraagt in 2019 in totaal € 45.769. Dit budget wordt als volgt ingezet³:

Budget 2019		Begroting 2019	
Budget	€ 45.769	Overheadkosten (consultatie, opstellen jaarplan en – verslag)	€ 7.220
		Onderzoek Grip op verbonden partijen	€ 17.820
		Onderzoek 2	€ 11.990
		Onderzoek De raad in een herindelingstraject	€ 8.739
Totaal	€ 45.769	Totaal	€ 45.769

³ Deze inzet van het budget is indicatief. De daadwerkelijke kostenverdeling kan afwijken. Dit wordt altijd onderbouwd in de onderzoeksopzet of in het jaarverslag.

Bijlage: Contact met de rekenkamer

De directeur van de rekenkamer is Hans Oostendorp. Hij is door de gemeenteraad benoemd tot 31 december 2019.

Suggesties of vragen van raadsleden, collegeleden, ambtenaren, inwoners, instellingen en bedrijven zijn van harte welkom. Hiervoor kunt u contact opnemen met de ambtelijk secretaris Eva Witzke (eva@necker.nl) of 06 45171357).